

uit **WEG**

VAN DE VOORZITTER

Stop de bezetting, sloop de muur.

Onlangs bezocht een delegatie van Palestijnse kerkleiders ons land. Hun boodschap was misschien niet nieuw, maar wel des te urgenter: de Nakba is geen verleden tijd, maar duurt dag in dag uit voort. Als de bezetting door Israël gehandhaafd blijft, zal er daar over enige tijd geen levensvatbare Palestijns-christelijke gemeenschap meer zijn, mede als gevolg van emigratie. De psychologische kosten daarvan zijn hoog: verlies van banden met vrienden en familie en in veel gevallen ook het recht om ooit nog naar de woon- of geboorteplaats terug te keren. Als leden van een volk dat niet beschermd wordt door een erkende overheid zijn de Palestijnen een gemakkelijke speelbal, niet alleen van de Israëlische politiek, maar ook van de internationale politieke verhoudingen: de duizenden Palestijnse vluchtelingen uit Irak die nu in kampen verblijven in Syrië in het noordoostelijk grensgebied, vormen daarvan een pijnlijk voorbeeld. Zij lijken vergeten. Intussen verstevigt Israël haar greep op de bezette gebieden; fysiek en mentaal dreigen de Palestijnse en de Israëlische samenlevingen nog verder gescheiden te raken. "Wij kennen elkaar niet", was een van de uitspraken van een Palestijnse kerkleider. Vandaar het initiatief van de interreligieuze raad (bestaande uit imams, rabbijnen en kerkleiders) in Jeruzalem om te proberen het lesmateriaal in Israël en de Palestijnse gebieden aan te passen, waardoor joden de geschiedenis van Palestina leren en vice versa. Gaat een boek het winnen van beton en kogels? Niet zondermeer. Maar voordat een muur in steen gebouwd wordt, bestaat hij al in de verbeelding van de bouwer. De beeldvorming over en weer maakt het bouwen en het slopen van muren mogelijk. Het is tijd om te slopen; daarbij hoort het uit de wereld helpen van beeldvormingen die mensen van elkaar vervreemden in plaats van naderbij brengen. Te beginnen bij de ontmaskering van de 'veiligheid', exclusief voor Israël, die als heilige koe dagelijks slachtoffers maakt.

Jan den Hertog

Palestijnse boeren verdedigen hun land en olijfbomen. Adri Nieuwhof doet verslag: december 2007

In december bezoek ik in Beit Sahour bij Bethlehem het kantoor van de Olijfbomencampagne van de YMCA in Oost Jeruzalem en de YWCA van Palestina. Ik ga op bezoek bij boeren die steun hebben gekregen van de campagne. Dit is het verhaal van Abu Salim, die mij vertelt over zijn verbondenheid met zijn land en hoe hij met pijn in zijn hart ziet hoe Israël steeds meer van zijn land inpikt voor de bouw van de muur. In hoog tempo bouwt Israël de muur rond Beit Jala, een klein stadje vlakbij Bethlehem. In 1967 confisceert Israël al 22 procent van Beit Jala. Door de bouw van de muur wordt nu nog eens 45 procent van het land van Beit Jala afgesneden. Ik ga met een gids naar het huis van de 86-jarige Abu Salim in Beit Jala. In zijn tuin staan bomen die met steun van de olijfbomcampagne zijn herplant. Oorspronkelijk stonden de olijfbomen in zijn boomgaard die buiten het dorp ligt. Enkele jaren geleden heeft Israël een weg dwars door zijn boomgaard aangelegd. Deze weg verbindt de joodse nederzettingen bij Bethlehem. In 2005 heeft Israël deze weg als 'militaire' zone aangemerkt, wat inhoudt dat

Palestijnen hier niet meer zonder toestemming mogen komen. Nu wordt er een muur langs deze weg gebouwd. We besluiten om een kijkje te nemen bij de werkzaamheden. Op de vraag aan Abu Salim of ik zijn verhaal mag opschrijven en foto's mag nemen, antwoordt hij: 'Ik wil dat je mijn pijn laat zien. Daar zal ik je dankbaar voor zijn. Ik heb pijn, zoals de pijn van Bagdad.' Als Abu Salim ons vanuit zijn terras 'zijn land' met uitzicht op de muur laat zien, zegt hij: 'Vroeger kende ik elke hobbel en rots

in het terrein, maar kijk, alles is overhoop gehaald.' Een paar jaar geleden is bijna alles verwoest. Hij was toen de wanhoop nabij, maar, o wonder, de omver gehaalde olijfbomen lopen weer uit!

Hij had toen gezegd: 'Als ze de oude olijfbom, waarover het verhaal ging dat hij nog uit de Romeinse tijd stamde, als ze die oude boom van mijn grootvader rooien, dan voel ik dat ik dood ga.' Nu heeft hij hem toegewezen aan zijn kleinzoon en hem gevraagd er heel goed voor te zorgen, omdat olijfbomen een zegen zijn.

Ik maak een foto van Abu Salim met links in beeld een aantal herplante oude bomen, ook de boom die zijn grootvader had aangewezen. Ondertussen gaan de Israëlische gronddrillers rustig door met het egaliseren van de grond naast de snelweg, 'Zijn toekomst', de illegale muur dwars door zijn boomgaard, met annex de snelweg, is als het ware afgesneden.

Wat kunt u doen?

Via Houd Hoop Levend kunt u een olijfbom kopen à € 20 op girorekening 312908 t.n.v. YWCA Nederland te Utrecht. Daarnaast kunt u uw steentje bijdragen door vrijwilliger te worden bij de Olijfbomencampagne.

Voor meer informatie of om u aan te melden kunt u een mail sturen naar info@plant-een-olijfbom.nl.

In 2007 zijn er 1498 olijfbomen door Nederlanders gesponsord. Dat geeft hoop!

Adri Nieuwhof

Geweldloos verzet met vlag, pen, camera en koffie

Palestijnen zouden voornamelijk met stenen gooien. Zij zouden daarbij worden aangemoedigd door ondermeer dr. Naïm Ateek (directeur van Sabeel in Jeruzalem) en de voorzitter van de Vrienden van Sabeel in Nederland, ds. Jan den Hertog (zie het artikel van W. Kortenoeven, getiteld: 'Christenen tegen Israël' in 'Israël aktueel', 24ste jaargang, nr. 215).

Foto overgenomen van de website van Meta Floor:
www.metafloor.nl

Door deze beschuldigingen te uiten zonder daarvoor argumenten of bewijsplaatsen te leveren, gebruikt de schrijver zelf woorden als stenen. Dat is inderdaad (ook in Nederland) niet de manier waarop men bijdraagt aan een voor alle partijen uiterst moeizaam gesprek dat nog maar nauwelijks op gang is gekomen, integendeel. Er zijn veel Palestijnen die kiezen voor geweldloos verzet en zij vinden daarbij, God dank, ook Joden aan hun zijde.

Een paar voorbeelden:

- De wekelijksse geweldloze demonstraties in Bil'in, tegen illegale delen van de muur en tegen het onteigenen van Palestijnse grond door de Joodse staat. Helaas gebruikt het Israëlische leger daarbij wel geweld. Iedere week vallen er gewonden aan Palestijnse zijde. U kunt dat volgen op Youtube. Als u daar op de zoekmachine 'Bil'in' intikt, vindt u veel beelden.
- Journalisten reiken wegwerpcamera's uit aan Palestijnen. Zo zijn zij in staat om – als zij gewelddadig worden benaderd door kolonisten of militairen – dat op de gevoelige plaat vast te leggen en dat te publiceren op het wereldwijde web.
- In Hebron woont Mahmoud, een Palestijnse man. Vele malen werd hij langdurig in hechtenis genomen. Daarbij werd hij zondag 'behandeld', dat wie hem nu ontmoet, te maken denkt te hebben met een psychiatrische patiënt. Dat is allerm minst het geval. Hij is mentaal ongebroken. Zijn kleine 'winkeltje' - voor ons lijkt het meer op een open schuur - veegt hij geregeld schoon, hij zet de oude stoelen netjes klaar als er bezoek komt en hij schenkt koffie. Daarnaast verkoopt hij t-shirts met de beeltenis van Hanthala: een tien jarig Palestijns jongetje op blote voeten, in oude kleding en met stekeltjeshaar op z'n hoofd. De kijker ziet hem op zijn rug en zijn lichaamstaal is duidelijk: "Ik ga hier niet weg. Dit land behoort ook aan mij". Wie het shirt aantrekt, is verzekerd van vele gesprekken. Palestijnen reageren heftig op deze afbeelding en houden niet meer op met vertellen tegen de buitenlander die dit zo bekende symbool van verzet draagt. Ook Mahmoud verzet zich, zonder geweld te gebruiken. Hij zegt het zo: "I resist with coffee".
- Arjen El Fassed gebruikt zijn pen. Hij is zoon van een Nederlandse moeder en een Palestijnse vader, op zoek naar zijn familiegeschiedenis in Palestina. Hij ziet onmacht en corruptie aan Palestijnse zijde en onderdrukking van Israëlische kant. Aan de hand van gebeurtenissen binnen zijn familie over verschillende generaties, wordt door hem de geschiedenis van het Palestijnse volk verteld. Hij is medeoprichter van de website: <http://electronicintifada.net/> en hij werkte voor diverse mensenrechtenorganisaties in Palestina. Zijn boek draagt de titel: 'Niet iedereen kan stenen gooien' (ISBN 9789086450275) en hij onderhoudt een website met de naam - hoe kan het anders? - www.nietiedereenkanstenengooien.nl. Wie geïnformeerd wil worden over de situatie van de Palestijnen in Israël, toen en nu, en wie niet lastig gevallen wil worden met onleesbare statistieken en andere 'saaie' informatie' leze dit hartstochtelijke en tegelijkertijd zo zakelijke boek.

Willemien Keuning

Herinneringen aan een verdwenen land

Op 14 mei 2008 werd door de joodse Israëli's het 60 jarig bestaan van de staat Israël gevierd. De Palestijnse inwoners van datzelfde land herdachten op die dag 60 jaar Nakba, de catastrofe van hun verdrijving: honderdduizenden Palestijnen moesten in 1948 vertrekken uit het gebied waar zij woonden. De Nakba staat niet alleen voor deze gebeurtenis, maar ook voor de ballingschap, de gevoelens van ontheemd zijn en vervreemding en voor meer dan 500 verwoeste dorpen. Nakba: het verlangen naar een verdwenen vaderland. De strijd van twee

REDACTIE: Marijke Egelie-Smulders en Freek van der Veen.
Als u regelmatig Uitweg wilt ontvangen en/of als u donateur wilt worden van Vrienden Van Sabeel Nederland, meldt u zich op info@vriendenvansabeelnederland.nl, [of via (0343) 516802.

volken om een land. Aartsbisschop Elias Chacour uit Haifa is een voorbeeld van deze gespletenheid in Israël. Meta Floor, die door Kerk in Actie voor drie jaar is uitgezonden naar Sabeel, begeleidde afgelopen Paasdagen een delegatie vanuit de Verenigde Staten tijdens hun bezoek aan Israël en de Weselijke Jordanoever. In Haifa hadden ze een ontmoeting met Aarts-bisschop Elias Chacour. Hij is bisschop van de Melkitische Grieks Katholieken in Israël, die bij elkaar bijna 80.000 mensen tellen. Hij heeft een bijzondere identiteit: hij is Palestijn, Arabier, christen én staatsburger van Israël. Als kind woonde hij in Biram, een klein dorp in het noorden van het toenmalige Palestina. Hij herinnert zich nog goed dat de Joodse burens hun vrienden waren. Ze kwamen regelmatig bij elkaar over de vloer. In 1948 verandert hun leven echter drastisch. Met de komst van de Zionisten worden alle inwoners uit hun dorp Biram verdreven. Elias Chacour vertelt over de verzoenende woorden van zijn vader: "Eeuwenlang zijn onze Joodse broeders bannelingen geweest in vreemde landen. Ze werden opgejaagd en gemarteld, zelfs door christenen. Ze hebben geleefd in armoede en verdriet. Ze zijn bang gemaakt en soms geloven bange mensen dat ze geweren nodig hebben. Hun ziel is zwak en ze hebben hun innerlijke vrede verloren. Onthoudt echter één ding: Palestijnen en Joden zijn broeders van elkaar. We hebben dezelfde voorvader Abraham – en delen dezelfde God. Dat mogen we nooit vergeten!"

Sinds de negentiger jaren komt er steeds meer aandacht voor de geschiedenis van de Nakba. Er verschijnen gedegen studies van joodse Israëlische historici en de Israëlische groep Zochrot, die aandacht vragen voor deze keerzijde van de stichting van de staat Israël. Er verschijnen documenten met persoonlijke verhalen van wat Palestijnen hebben meegemaakt. Het vertellen van hun verhaal is voor het verwerken van hun verleden heel belangrijk. En zij willen dat hun geschiedenis levend blijft. Zoals op dit moment bijvoorbeeld in het Tropenmuseum in Amsterdam met de tentoonstelling 'Palestina 1948, herinneringen aan een verdwenen vaderland'. Van 12 tot 19 november 2008 wordt in Nazareth en Jeruzalem de Zevende Internationale Conferentie van Sabeel gehouden. Deze conferentie – met zo'n 300 tot 400 deelnemers - zal in het teken staan van de geschiedenis en de gevolgen van de Nakba en wel speciaal in Galilea. Als onderdeel van de conferentie is een project gestart om ook Palestijnen in Galilea de gelegenheid te geven hun persoonlijke verhaal over de verdrijving van huis en haard in 1948 te vertellen. Persoonlijke ontboezemingen van mensen die immens veel te lijden hebben gehad door deze ingreep in hun leven. Voor de selectie van de getuigen wordt samengewerkt met de Association of Destroyed and Unrecognized Villages. Totaal zal het gaan om 30 tot 40 getuigenissen uit 14 regio's. De verhalen worden gebundeld in een boekje met foto's van de getuigen en het huis of het dorp, waar ze hebben gewoond. Het boekje zal zowel in het Arabisch als in het Engels worden uitgegeven. Dit boekje met 'oral history' zal een handleiding vormen voor de congresgangers in studiebijeenkomsten, tijdens het bezoek aan verwoeste dorpen, ontmoetingen met getuigen en in kerkelijke vieringen.

Marijke en Clemens Egelie

VOOR U GELEZEN:

Israël, een onherstelbare vergissing door Chris van der Heijden

Op indringende wijze beschrijft Chris van der Heijden de gebeurtenissen die plaatsvonden in Israël vanaf 1948. De schrijver maakt duidelijk dat de opvatting dat Joden na bijna 2000 jaar zijn 'thuis' gekomen in een 'leeg' land - want er woonden immers geen mensen in Palestina - nog altijd bestaat. Voor de Palestijnen begint in 1948 de Nakba (de ramp), als er honderden dorpen door de joodse troepen worden verwoest en vele inwoners vermoord. Is er een oplossing voor het conflict? Alle pogingen daartoe hebben tot nu toe niets opgeleverd. Samen één staat, zoals de Britten voorstelden? Of het land in drieën verdelen, zoals de UNSCOP rapporteerde na hun onderzoek? De schrijver stelt dat een oplossing voor het probleem moet beginnen bij de erkenning van de vergissing: het proces tussen Palestijnen en Israëliërs is fundamenteel verkeerd begonnen. Erkenning dus van de fout en schadeloosstelling van de slachtoffers. Zonder dat kan het alleen maar slechter gaan met Israël en de Palestijnen.

Freek van der Veen

Meta Floor

Meta Floor werkt namens Kerk in Actie bij Sabeel in Oost Jeruzalem.
Lees meer op www.metafloor.nl

The most beautiful village of Israel

Kortgeleden bracht ik een bezoek aan Ein Hod, een klein dorpje in Noord-Israël. In 1948 zijn de Palestijnse inwoners van dit dorp door het Joodse leger verdreven uit hun huizen en gevlucht naar Jordanië, de Westbank en Gaza. Eén familie kreeg echter de kans om 1,5 kilometer verder te gaan wonen. Lange tijd zaten zij opgesloten achter prikkeldraad en werd het dorp door de staat Israël niet erkend. Dit betekende dat de dorpingen tientallen jaren geen enkele rechten hadden: geen water en elektriciteit, geen scholen en medische voorzieningen, geen infrastructuur. Dit dorp is dan ook niet te vinden op de Israëlische kaarten. Sinds enkele jaren is dit dorp, dankzij de voortdurende lobby van de dorpsbewoners, erkend door de staat Israël. Het dorps-hoofd Mohammed vertelt dat het een groot feest was toen vijf jaar geleden de eerste waterkraan in het dorp geopend werd.

De dorpingen hebben zich vast voorgenomen om er een mooie plek van te maken. In een tijdelijk tentoonstelling die is ingericht lees ik hoe het dorp er binnenkort uit moet zien: 'The most beautiful village of Israel'. Binnenkort worden een hotel en een restaurant geopend; daarnaast gaat men eigen producten verkopen, zoals honing, olijfolie en kruiden. Ik vind het bemoedigend: ondanks alle tegenwerkingen houden de dorpsbewoners stug vol. Ze zitten niet bij de pakken neer, maar zetten zich in voor een beter leven voor zichzelf en hun kinderen.

De Vredesloper: een ongekend succes

Op woensdag 8 oktober hebben wij tot ons aller vreugde kunnen constateren dat de oproep om mee te doen met de vredesloperactiviteiten in Nederland hebben geresulteerd in 2056 vredesminiaturen. De vredesweek als sluitstuk van dit idee, heeft mensen meer dan ooit geïnspireerd om in parochie en gemeente, in school en familiekring actief aan de gang te gaan. De inbreng van Vlaardingen was daarbij verrassend! Zes dozen van ieder tien kilogram zijn aangekomen in Jeruzalem. Naast 'ons aller' vredesloper is er door Nora Carmi, (bestuurslid Sabeel), een kunstenaar en twee ervaren handwerksters een plan geboren om wandkleden te maken, waarop 12 miniaturen en de naam van een van de dorpen, die verwoest/verdwenen zijn tijdens de Nakba 60 jaar geleden, worden genaaid. Deze zullen bij de opening van de Sabeelconferentie in november in de kerk te Nazareth hangen. Het is de bedoeling dat deze uitgedeeld worden aan

inwoners van die dorpen, als herinnering aan het leed toen veroorzaakt, maar ook als een vorm van onderlinge solidariteit op weg naar toekomst. Ik zou iedereen willen danken voor zijn/haar bijdrage aan 'Er is geen weg naar vrede, vrede is de weg', als een teken van hoop dat wij niet aflaten die weg naar de toekomst te gaan. Enkele van de 2056 miniaturen hier in beeld als symbool van al het vredeswerk door zovelen verricht. Het was een groot succes. Nogmaals dank, namens de Vrienden van Sabeel.

Marijke Egelie

PRIKBORD

Verdiepings- en ontmoetingsreis in mei 2009

Vrienden van Sabeel Nederland organiseert, samen met Meta Floor, van 14 tot 24 mei 2009 een reis naar Israël om nu eens de 'andere kant' te zien. In deze reis ligt het accent op ontmoetingen die inzicht geven in de huidige situatie van de Palestijnen. Zo zullen we spreken met vertegenwoordigers van Joods-Israëlische mensenrechten- en vredesorganisaties. Een greep uit het programma: Rondwandeling door de Oude Stad van Jeruzalem; bezoek aan B'tselem, Israëlische mensenrechtenorganisatie; bezoek aan Hebron; bezoek aan vluchtelingenkamp Bethlehem (Aida of Deheisha) & cultureel centrum; wandeling langs de muur; wandelen door checkpoint; via checkpoint naar Ramallah, bezoek aan EinHod (Joodse en Arabische dorp); ontmoetingen met Susan Nathan en Eitan Bronstein, etc, etc. Aan het slot van de reis kunt u een Palestijnse kerkdienst bijwonen of een bezoek brengen aan de Heilige Grafkerk. We roepen met name leden van ZWO-commissies en ander kerkelijk kader (en natuurlijk overige belangstellenden) op zich voor deze verdiepings- en ontmoetingsreis aan te melden. Meer informatie op www.metafloor.nl of bij Meta Floor, floormeta@hotmail.com.

Aanmelden (vóór 1 maart 2009) bij Vrienden van Sabeel, Freek van der Veen f.vander.veen@pkn.nl

Freek van der Veen

www.vriendenvansabeelnederland.nl

Alles wat de Vrienden van Sabeel in Nederland doen kunt u vinden op onze geheel vernieuwde website: overzichtelijk, informatief, toegankelijk, inhoudelijk en prettig leesbaar. Kortom: de moeite waard. Met dank aan de grote inzet van Riet Schelhaas.

Solidariteitspelgrimage Bethlehem

IKV Pax Christi is op zoek naar een gemotiveerde groep mensen die in Bethlehem op een bijzondere manier het Kerstfeest wil vieren met Palestijnse families. In samenwerking met het Arabic Education Institute (AEI) en Sabeel Nederland en Jeruzalem vertrekt IKV Pax Christi deze Kerst voor de derde maal naar Bethlehem. Gevraagd: deelnemers voor de solidariteitspelgrimage naar Bethlehem, van 21 tot 29 december 2008. U kunt zich aanmelden door een bericht te sturen naar: bethlehem@ikvpaxchristi.nl of via Postbus 19318, 3501 DH Utrecht.

Bericht van de penningmeester

Anderhalf jaar na de oprichting heeft Vrienden van Sabeel Nederland al 96 donateurs. En 38 daarvan hebben mij gemachtigd de donatie te incasseren.

- Wij hebben recent een subsidie van € 15000 ontvangen van ICCO/ Kerk in Actie.
- De jaarrekening over 2007 is opgesteld door mij en goed-gekeurd door een kascontrolecommissie. Het saldo van € 4000 stelde ons in staat de Dag van het Land dit voorjaar in Zeist te betalen,

zonder dat we beschikten over de toegezegde subsidie van ICCO/ Kerk in Actie. Wie de jaarrekening wil inzien kan hem per email aanvragen en ontvangen (bert.middel@hetnet.nl).

- In 2008 heb ik al € 2400 aan donaties ontvangen, terwijl er nog € 750 open staan. In de begroting voor 2008 was € 1750 voor donaties opgenomen! Ik weet bijna zeker, dat ook de achterblijvers mij binnenkort zullen verblijden met hun bijdrage.
- En verder: Op naar vrede en verzoening tussen Israël en Palestina.

Bert Middel

Dag van het land

Noteert u alvast de datum in uw agenda: zaterdag 28 maart 2009 Dag van het land, waarvoor we u van harte uitnodigen. Thema zal zijn: de invloed van de bezetting op de samenleving in Israël. Nadere informatie volgt.